

*А. В. КРИВОРУЧКО, студент II курсу
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 7, с. 113–114

Технічний прогрес можна сприймати як вогонь: він і зігріває, і знищує.

Технократичне ХХІ століття підкорює природу по відношенню до суспільства.

Том Петерс у своїй праці “Thriving on Chaos”, характеризуючи “епоху змін”, підкреслював, що останнім часом різко змінилась економічна культура підприємств і зумовлена цим ринкова економіка. Тому управлінська діяльність повинна бути націлена на раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини, що є невід’ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку. Але господарські міністерства та відомства, промислові, сільськогосподарські підприємства домагаються задоволення своїх вузьковідомчих інтересів, нехтуючи законами природи. Це призвело до значних порушень у довкіллі та негативно відбилося на забезпеченні сприятливих умов проживання населення.

Багаторічна енергетично-сировинна спеціалізація, а також низький технологічний рівень промисловості України поставили її в число країн з найбільш високими абсолютними обсягами утворення та накопичення відходів. Площа земель, зайнята ними, становить близько 160 тис. га.

Існуючий рівень утилізації відходів вторинних ресурсів не впливає на поліпшення стану довкілля. В Україні до категорій високотоксичних речовин належать лише 1–2 % всіх промислових відходів, але їх вплив на довкілля дедалі зростає. Однак до цього часу не збудовано жодного спеціалізованого заводу для переробки токсичних відходів. Тому завданням екологічного менеджменту є розв’язання цієї гострої проблеми.

Екологічний стан все більше погіршується у ході проведення широкомасштабної військової реформи, конверсії оборонної промисловості, ліквідації ракетно-ядерної та хімічної зброї, що залишилася з Другої світової війни, продовження утилізації застарілих видів військової продукції та боеприпасів, відходів військового виробництва.

Важливим завданням екологічного менеджменту є розв’язання конфлікту в системі “людство — природне середовище”. Цей конфлікт посилює розвиток промисловості в напрямку механізації автоматизації та комп’ютеризації, що послідовно змінюють одна одну. Комп’ютеризація є вершиною технократичного мислення. Виробництво такого типу все більше відокремлює людину від об’єкта праці, а це означає, що і від природи також.

Сутність технократичної парадигми полягає в тому, що природа в очах людини все ще є предметом експлуатації та джерелом корисностей, що стають доступними після промислової переробки у другій половині ХХ ст. Ставши пануючою, вона тільки поглибила протиріччя між стратегією розвитку людської цивілізації та біосферою. Конфліктність в системі “людство — природне середовище” поглиблюється надмірно низьким використанням ресурсів промисловості, тому доводиться витрачати дуже багато сировини. За підрахунками А. Кларка (1966), “щоб забезпечити одну сучасну людину предметами першої необхідності, предметами розкоші, кожний рік з Землі вилучається більше 20 тонн сировини”.

Менеджеру з екології необхідно проаналізувати той факт, що найбільше забруднюють атмосферу такі галузі, як енергетика (32 %), металургія (27 %), вугільна промисловість (23 %), а та-

кож те, що Україна посідає восьме місце у світі як емітер CO₂ в енергетичній галузі, її частка становить 2,35 % загальносвітових викидів цієї речовини енергетикою.

В управлінні економікою необхідно враховувати той факт, що економічна криза завжди супроводжується збільшенням частки застарілих технологій і обладнання, зниженням рівня модернізації, що підвищує ризик техногенних катастроф. Значною є частка застарілого обладнання в Дніпропетровській, Донецькій, Луганській і Харківській областях.

У більшості країн світу, і в Україні зокрема, науково-технічний прогрес виявився зорієтованим насамперед на непропорційно потужний розвиток промисловості на шкоду іншим галузям виробництва та за рахунок майже повного ігнорування екологічного імперативу.

Менеджер з екології також повинен мати підтримку з боку громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища і здійснювати контроль відповідно до Закону України "Про охорону природного навколишнього середовища".

Основними завданнями цього контролю є:

- безпосередня участь громадськості у справі покращення екологічної ситуації;
- надання допомоги органам державного контролю в забезпеченні додержання вимог законодавства; щодо охорони навколишнього середовища;
- екологічна просвіта, виховання та інформування широких верств населення через засоби масової інформації.

Таким чином, управлінець, вирішуючи кризову ситуацію в цій сфері, для прискорення процесу прийняття рішень повинен:

- визначити ситуацію та мету;
- розробити гіпотезу;
- зібрати та проаналізувати факти;
- оцінити всі можливі способи дії на навколишнє середовище;
- прийняти рішення та втілити його в життя;
- постійно контролювати процес реалізації цього рішення.

Тобто необхідно розробити нову екологічну доктрину в інтересах майбутніх поколінь українців.